Ч. 231 (13.776). Львів, пятниця 31. серпня 1934. Poсztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверть річно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

X. Конґрес европейських зорґанізованих національностей.

Від Екзекутиви Конґресу дістаємо про цьогорічний конґрес націон. меншин Европи такі інформації:

В днях 4—6. вересня ц. р. відбудеться в Берні (Швайцарія) *десятий* з черги конґрес европейських зорґанізованих національностей. Швайцарська влада відступила на це салю союзного парляменту. Конґрес відбудеться також в цьому році перед скликанням Ради і повного збору Ліґи Націй в Женеві. Завданням конґресу буде передовсім зясувати становище зорґанізованих національностей у звязку з польським проєктом поширення охорони прав національних меншин на всіх членів Союзу Народів. Такого узагальнення домагався також конґрес зорґанізованих національностей, одначе можна побоюватися, що у звязку з польським проєктом будуть спроби захитати значіння істнуючих меншинних прав і злучених з ними зобовязань інтересованих держав. Крім того слідби обміркувати справу обняття охоронних зобовязань державами, що вступають тепер до Ліґи Націй. Справа стається актуальною особливо з огляду на намір Совітів стати членом Ліґи. Заяви зі зобовязанням перенятн охорону меншин зложили з приводу вступлення до Ліґи Націй, як відомо, Естонія, Лотва, Литва і ріжні інші держави.

Дальше цьогорічний конґрес зорґанізованих національностей дасть нагоду зясувати докладно спільну плятформу европейських національностей, так, як вона оформилася у 10-літній співпраці, і заняти становище до дальшого розвитку справи европейських національностей. Нема сьогодні більше ніж колинебудь сумніву, що приняті конґресом від перших його сходин принципи признання свободи національно-культурного розвитку для кожної нації в кожній державі є одинокою основою, на якій народи можуть з успіхом співпрацювати.

Як на всіх дотеперішніх конґресах зорґанізованих національностей так і наради цьогорічного 10-го конґресу відкрив д-р Йосиф Вільфан, б. словінський посол до італійського парляменту.

Чи можливий у нас деревний промисл?

Кожний нарід має своїх безробітних — маємо їх і ми. Явище те в теперішніх часах оправдане лише в краях промислових — у нас не зовсім. Наш нарід хліборобський, то не повинен мати безробітних. Ми достарчаємо промисловим народам сирівець по дешевій ціні і його після фабричної обробітки відкуповуємо по ціні кількакратно вищій. І це є дуже некорисне, що наш нарід не переробляє сам своїх сирівців.

Маємо прядиво, а не маємо своєї фабрики тканин, а навіть прядиво скуповують чужинці. Маємо маси ріжних овочів, що марнуються по селах, а не маємо своєї фабрики вин овочевих, мармолад тощо*). Багато є галузей промислу, що звязані з нашими сирівцями, але, на жаль, майже все не в наших руках. Через те дуже рідко приймають туди наших людей як фізичних й умових працівників.

Але найбільший і найважніший — на мою думку — це промисл деревний, що дає роботу соткам тисяч людей і ним саме хочу занятись у цій статті.

У всіх підкарпатських і північних повітах мають наші люди багато лісів, але нема випадку, щоби якийнебудь рід деревного промислу найшовся у наших руках. Самозрозуміле, що і людей наших в тому промислі є мало занятих, а вже майже зовсім нема там нашої інтелігенції, як урядничого персоналу.

Якаж причина цьому, що не маємо свого деревного промислу? Ніщо іншого, лише брак ініціятиви, бо навіть і капітали в нас найдуться. Багато їх лежить по скринях і чужих банках, де часто, нпр. в Америці, пропадають.

Моя думка така, що деревний промисл треба нам узяти у свої руки. В тій ціли треба заснувати у Львові кооперативу, або акційну спілку як централю, що мала би за задачу продавати в краю і за границею деревний матеріял та інші того роду фабричні вироби і кермувати працями деревного промислу на місцях. У двох більших містах нпр. у Станиславові і в Рівному треба би створити експозитури, а в повітах, де можна дістати дерево, вистарчить двох-трьох людей, що скупляли би дерево, та звозили на означене місце.

Дерево можна дістати не лише у своїх, але і в чужих і навіть в більших лісових господарствах. Не кожне лісове господарство має свій власний тартак. 80 прц. тартаків не має ні одного кльоца з власного ліса. Все дерево купують

*) Автор не знав про істнування кооперативної фабрики „Продукція“.

Тайний договір між Польщею і Німеччиною.

ПАРИЖ, 29. 8. ПАТ. „Ля Ліберте“ повідомляючи про заперечення польського уряду вісток, які подала „Еко де Парі“ про істнування тайного договору між Німеччиною і Польщею — запевняє, що такий договір істнує. „Ліберте“ пише, що має про це незбиті інформації. Польсько-німецький договір підписали одночасно з підписанням договору про ненапад. Щоденник запевняє, що договір обіймає низку постанов, а між іншими Німеччина признає життєву конечність Польщі, якою є доступ до моря. Тому Німеччина прихильно ставиться до політичної унії між Польщею і Литвою. Німеччина зрезиґнувала відобрати порт у Мемелі. На випадок збройного конфлікту між Польщею і Литвою Німеччина не буде висувати ніяких домагань. Щоби осягнути свою мету, Німеччина згодилася від тієї хвилини піддержувати усіми можливими засобами польську політику і дипльоматію. В дні, коли дійде до унії між Польщею і Литвою, Польща відступить Німеччині коридор і Ґдиню та не буде виступати проти прилучення Данціґу до Німеччини. Дальше „Ліберте“ згадує про кілька інших клявзуль, які нормують економічні взаємини і відшкодування на випадок, коли би передбачені можливости не вдалося здійснити. Вкінці „Ліберте“ подає, що Польща згодилася доставити Німеччині сирівці і збіжжя на випадок збройного конфлікту одної з цих держав з іншими державами.

У Відні спокій.

ВІДЕНЬ, 29. 8. ПАТ. Віденське кореспонденційне бюро запевняє, що поголоски про бої між поліцією і Гаймвером у Фльорісдорфі безпідставні. У Відні спокійно.

Італійські літаки прилетіли до Варшави.

ВАРШАВА, 29. 8. ПАТ. Тому, що італійські літаки прилетіли на мокотівське летовище вже після відкриття летунського турнію, себто по 12. год. вполудне, їх допустять до змагань, але по заплаченні оплати 4.000 франків від літака, яку передбачує реґулямін шалянжу.

через посередників. В кожному селі є такий по- середник, що скупляє дерево і платить по 9 зол. Ю за 1 м³.

Він звичайно своїх гроший не має, а гроші бере від другого посередника і для нього купує. Йому він відпродує дерево вже по 12 зол. Той другий посередник відпродує дерево гуртівнико- ві, а гуртівник властителеві тартаку вже по ціні 20 зол. плюс достава. Найбільше заробляють по- 20 зол. плюс достава. Найбільше заробляють по- середники на громадських лісах. Коли би така деревна кооператива закупила дерево через своїх представників на місці по 9 зол., то заро- билаб на 1 м³ 5 зол. (беру під увагу евентуальну звишку цін через конкуренцію). На однім міліо- ні кубіків, який можна на протязі року пере- продати, — заробити може кооператива най- менше пять міліонів. Чим дерево від залізниці дальше, тим воно дешевше. Букове опалове де- рево нпр. продають селяни в Долині по 12—15 зол. за один сяг. Державні установи, школи і маґістрати платять посередникам по 32 зол. за один сяг. Навіть при найбільшій конкуренції можна заробити по 10 зол. на однім сягу. Якби лише 50 наших міст закупило по 1000 сягів дров, 50.000 сягів по 10 зол. винесе знов пів міліона чистого зиску.

Вже лише ті два приміри переконують, що буде досить на дивіденди, на платню урядовцям, на конкуренцію, та ще можна буде поліпшити долю селянам, платячи їм вищі ціни.

Про ті два приміри можуть найкраще ви- сказатись учителі, священики, кооперативи і читальні в кожному селі. (Вони і на будуче мо- глиб бути інформаторами в тих справах.)

Купуючи дерево по громадах та по більших лісових господарствах, можна затруднювати ти- сячі людей.

Де найбільше зосереджується дерево, там побудувати би треба тартаки. Як зпочатку нема стільки капіталу, то можна би тартаки аренду- вати. Тепер дуже часто таке дієтся. Властитель тартаку, не маючи власного ліса, дуже радо тар- так виарендує, бо не зможе з нами конкурувати.

Навіть властителі великих лісових госпо- дарств арендують свої тартаки — нпр. „Сільві- вія“ у Виголі.

На тертім матеріялі також великий зиск. За порізання на дошки 1 м³ дерева платиться 3 зол. Кошт купна дерева найвище 20 зол., разом 23 зол. Один м³ дерева дає 60 прц. чистих дощок. За дошки платять на тартаках по 50 зол. пере- січно за 1 м³.

Виходить, що кожний м³ дерева дасть знову 12 зол. чистого доходу, що нпр. від одного міліо- на м³ дерева винесе 12 міліонів. До того ще лати, ошварки і трачиння. На кожнім тартаку можна затруднити від 100—500 людей.

Кругле будівельне дерево, дошки, та дерево опалове висилати би треба потягами до міст, де будуть склади, а зайвий матеріял за границю.

Купувати би треба не лише матеріял буді- вельний, але і буки, берези, ясені, явори та ке- дри. Маючи свій матеріял, можна приступити до виробу меблів, скринь, пак, куфрів, забавок, де- щат, санок, тощо. Можна також виробляти з де- рева папір і целюльозу, а з того знову валізи і всякі пуделка.

Колиб моя думка була зреалізована, то не лише всі наші безробітні найшли би роботу, але навіть еміґранти, що тиняються голодні по чу- жих краях, змогли би вернути до краю і малиб добрий зарібок. А фахових робітників і уряднн- ків маємо доволі.

Мій проєкт можна здійснити. Треба лише ініціятиви. Акцію започатковують нпр. наші торговельні і банкові установи, складаючи перші уділи і збираючи дальших членів. Дехто з безро- бітних інтеліґентів дає свою готівку, як кавцію за одержання посади. Інші багатші громадяни вибирають свої вклади з чужих банків і вкла- дають в рентовніший багато інтерес деревний.

Плян мій закроєний на ширшу скалю, але його можна здійснювати по змозі, та зачинати від малого.

Лише відваги і віри в себе!

Кому добро рідного народу лежить на серці, а має змогу, хай перший дає почин.

Роман Могетич.

Національне питання в Чехословаччині.*)

II.

Сучасна Німеччина, зріст її сили, як ми зазначили, підсилює в значній мірі всі німець- кі меншини, які вона розглядає, як найкращий засіб для внутрішнього ослаблення Чехосло- ваччини. Як бачимо, територіяльне поширення не все виплачується для держави, бо крім де- яких плюсів воно має і значні мінуси: на випа- док якогось міждержавного конфлікту повстає все поважна небезпека внутрішнього зриву. А такого конфлікту тут усе сподіваються. Чесь- ка преса нераз натякає на ці настрої та маркує побоювання, але і нераз, забуваючи про ре- альне, далеко не рівне співвідношення сил, во- на впадає в занадто подразнений тон і, за- місць подати кращі методи усунення тертя, вимагає побільшення зброєнь, кращого вихо- вання (мілітарного) свого молодого поколін- ня, з одного боку і... загострення засобів бо- ротьби з „внутрішніми ворогами“, з другого. При тім часто за тих „ворогів“ уважають не так справжніх ворогів (ці занадто замаскова- ні для того, щоби отверто виступати), як самі меншини, право яких на вільний розвиток що- раз більше обмежується. Це дуже непевний шлях, який замість скріплення внутрішніх по- зицій молодої держави тільки ослаблює її, зу- живаючи занадто багато часу та енерґії. Поза тим, чехізація, подібно до того, як у свій час ґерманізація та кожна інша національна аси- міляція, тільки поглиблює антаґонізм і тим самим ослаблює силу держави.

А проте, не можна сказати, щоби чеське політика супроти німців була вже такою не- здарною. Чехи, самі вийшовши з доброї ні- мецької школи і, пізнавши добре прикмети нім- ців, навчилися зручно балянсувати в системі своїх внутрішніх відносин.

Одно слід зауважити, що чехи, як про- тивник німців, за час свого незалежного дер- жавного істнування, вспіли значно зміцнити всі свої позиції: господарські, культурні, полі- тичні (внутрі і назовні) та військові. На випа- док конфлікту боротьба з ними буде куди трудніша, ніж це було підчас світової війни: Чехословаччина має зараз добре вишколену та озброєну армію, готову кожної хвилини до рішучої оборони; має добрий державний до- свід і адміністративний та контрольний (полі- ційний) апарат, добре вивінувану повітряну фльоту та кілька поважних союзників. А це промовляє за тим, що чехи своїх доцьогочас- них позицій не здадуть так легко, як це може здаватися на перший погляд. Коли раніше чеські леґіонери билися за свою справу, на- віть, не знаючи певно того, чи вони справді до- сягнуть своєї державної незалежности, то те- пер, після того, як вони пізнали справжнє зна- чіння цієї незалежности, вони вже добре зна- ють, за що саме повинні битися: вони не бу- дуть зупинятися навіть перед найбільшими жертвами та засобами оборони.

Про це добре знають і німці. Тому то во- ни не менше обережні і на зовні „незвичайно тактовні“ у своїй агресивности, вичікуючи, о- чевидно, зручнішої міжнародньої констеляції з тим, щоби тоді використати все, що буде тільки їм на руку. В цьому напрямі сучасна Ні- меччина працює „повною парою“. А це не тільки дразнить чехів, але й змушує їх поваж- но призадумуватися над своїм недалеким „зав- тра“. Мати союзників це добра річ, та не все можна цілком і спокійно на них полягати: в бійці все краще полягати на свої власні сили, ніж чекати допомоги. А зріст власної сили ви- магає консолідації всіх внутрішніх відносин — господарських, культурних і політичних. Звер- немо хоч побіжно увагу на ці три сектори су- спільно-політичного і державного життя. В го- сподарстві: Чехословаччина зараз відчуває поважний застій, спричинений загально-госпо- дарською світовою крізою. У промисловій продукції — надпродукція; ціни на промисло- ві продукти, порівнюючи зі сільсько-господар- ськими, незвичайно високі та обнижуються ду- же повільно; ціни на сільсько-господарські про- дукти — дуже низькі і падають бистріше ніж на промислові. Тут повстали т. зв. „ножиці“ (помітна ріжниця в цінах, яка в решті-решт, доводить до зубожіння сільського населення, найбільшої верстви консументів). Слабне тор- говля, а в звязку з тим транспорт та ціла си- стема народнього господарства кволіє, а дер- жавний організм, зі зменшенням прибутків, що вже чеська преса почала занепокоєно поміча- ти, це болючо відчуває. Наприклад, залізниці Чехословаччини зараз приносять денно ні більш ні менше, як 3 міл. кч. дефіциту; річно — коло одного міліярда кч.! Щось подібного помічаємо і в інших ділянках. Постійні скоро- чування державного буджету не можуть по- ліпшити справи. Наслідком того скорочуван- ня занепадає передовсім шкільництво, а з ним — виховання і, певно, культурний розвиток, що, в свою чергу, з неминучою послідовністю веде до застою господарського, а через те би і по політиці. Все це разом тягне суспільність не вперед, по шляху поступу, а назад. Тому легко зрозуміти ці голоси, які тут доводиться чути з уст самих чехів, „що за Австрії було значно краще“... Цей вираз вартий уваги: він є психольоґічним та „моральним“ оправдан- ням „давно минулого“ на тлі „непевного су- часного“. А скептицизм усе дає можливість займати діяметрально-протилежні становища. Сучасні большевики, як це слушно зауважив М. О. в „Ділі“, вже повернули „лицем до ка- піталу і задом до пролетаріяту“... Бачимо, що під впливом зросту сили Німеччини, „всесиль- на Франція з усіми її лімітрофними „сопутни- ками“ також повернула“ лицем до большеви- ків і задом до..., а може й їх змусить, також повернутися в цьому напрямі. Такий поворот цілком можливий і в бік „небіжки Австрії“. Д-р Бенеш, міністр закордонних справ Чехо- словаччини вже свого часу висловлював дум- ку, що не є виключене тісніше порозуміння о- бох держав. Але тепер це зовсім нереальне. Сам президент Т. Масарик припускає можли- вість перегляду т. зв. Тріянонського догово- ру та відповідної зміни кордонів, зокрема з Мадярщиною: мовляв, у разі чогось, може до- ведеться жертвувати частиною території, за- селеної компактною масою мадярського насе- лення...

Л. Вітровський.

*) Перша частина див. „Діло“ з 26. серпня ц. р.

Совітська Україна.

ВИМОВНА ЗАБОРОНА.

Київські „Вісті“ з 24. серпня ц. р. друку- ють дуже вимовну заборону Ради Народніх Комісарів УСРР. Ця заборона така: „Рада Нар. Комісарів УССР постановляє: 1) заборонити будькому без спеціяльного дозволу РНК про- вадити рубку лісу в 50-кільометровій зоні на- вколо Київа; 2) зобовязати державні лісові ор- ґани, київський обл. виконком та відповідні ра- йонові виконкомітети встановити догляд за виконанням цієї постанови, притягаючи всіх винних у порушенні її до судової відповідаль- ности.

УКРАЇНСЬКА КОНСЕРВАТОРІЯ В КИЇВІ.

„Вісті“ повідомляють, що уряд затвердив плян організації державної консерваторії в Київі. Вона складатиметься з дитячої музичної школи, технікуму (тобто середньої музичної школи) й вищої музичної школи. При вищій муз. школі мають утворити окрему групу ви- сокообразованих дітей, школу майстрів (май- стершуле) і аспірантуру. Школа майстрів (май- стершуле) виконавців-віртуозів, спроміж сту- дентів, які покінчили консерваторію. Консер- ваторія буде приміщена в будинку колишньо- го музичного технікуму. На посади професорів консерваторії оголошений конкурс.

ШКОЛИ МАЙСТРІВ СПОРТУ.

Ті самі київські „Вісті“ повідомляють, що бюро фізичної культури при київській облас- ній Раді професійних спілок організувало в си- стемі учебного комбінату професійних шкіл нові спортові школи: ґімнастики, гор і бо- ротьби (атлетики). До шкіл приймають канди- датів, яких поручать київські заводські органі- зації.

ПОКЛАДИ КАОЛІНУ В КИЇВЩИНІ.

Біля села Колодянки на Київщині відкрили великі поклади каоліну. Площа, на якій будуть його експльоатувати, обіймає 10 гектарів. За- паси цього каоліну обчисляють на 10 міліонів тон.

КУДИ ЙДЕ ДОБРО З УКРАЇНИ?

У „Вістях“ з 24. серпня ц. р., які появля- ються тепер у Київі читаємо таку прецікаву но- татку: „Комсомольці Могилів-Подільського ра- йону на Вінничині відправили 22. серпня еше- лон овочів і фруктів для пролетарів Ленінгра- ду. Ешелон названо іменем „XX. міжнародньо- го юнацького дня“. Його супроводжають 5 кращих комсомольців-ударників“.

Закарпаття.

ГУЦУЛЬСЬКЕ ПРОСВІТЯНСЬКЕ СВЯТО В РАХОВІ.

Філія т-ва „Просвіта" в Рахові обходила 12. серпня ц. р. своє перше десятиліття. По святочнім богослуженню відбулися урочисті загальні збори, на яких відчитали реферати: Дм. Клемпуш — Перші початки просвітньої праці на Гуцульщині, Свободова — Жінка при просвітній праці на Гуцульщині, Юлій Бормош-Кумятський — Психольогічне заложення гуцулів, д-р С. Юськів — Народогосподарські завдання читалень „Просвіти" на Гуцульщині.

По обіді відбулася академія з участю майже всіх читалень Гуцульщини. Виконання читалень були нагороджені преміями. Жюрі призначало премії першої кляси читальні у Великім Бичкові за хорові співи, читальні в Рахові за народні танці, чит. у Берлебаші за відіграння одноактівки.

Премії другої кляси дістали читальні: в Розсішці (за хоровий спів), в Квасах (за декляманцію). Читальня в Ясіні дістала премію третьої кляси за танець „аркан".

Вечором відбулася вистава „Запорожець за Дунаєм" у виконанню аматорського гуртка читальні „Просвіти" в Великім Бичкові при співучасти драматичного гуртка українського пластового уладу Закарпаття.

Свято відвідали гості з далеких околиць та було в нім заступлене своїми делєгаціями кожне село Гуцульщини.

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ШКОЛА В УЖГОРОДІ.

Пані С. Дністрянська відкрила в Ужгороді курс фортепіянової гри і теорії музики.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В МУКАЧЕВІ.

П. Ю. Сірий-Тищенко відкрив книгарню у Мукачеві. („Український Тиждень".)

——о——

Шпигуни в Бельгії.

Тайні аґенти вже від кількох місяців слідкували за поведінкою і життям Моріса Бомаля, мешканця одного із брюсельських передмість, який крутився коло казарм і радо навязував товариські взаємини зі старшинами. Аґенти устійнили, що любовницею Бомаля є німка Йоганна Пес, до якої приїхав її брат з Німеччини. Підчас ревізії поліція забрала 300 марок, а у валізі брата Йоганни один новий воєнний прилад і спеціяльні кулі, які недавно випробовано для скорострілів. Усіх троє арештували. Бомаль признався, що прилад і кулі купив за 100 марок в одного капраля, який передав йому теж документи. Капраля арештували.

Небезпечні садки.

Заборона основувати діточі садки у Тернопільщині.

Відповідно до рішення анкети „Рідної Школи" з травня ц. р. в Тернополі, кружки „Рідної Школи" в Березовиці Великій, Острові, Буцневі, Денисові і ін., внесли до староства у Тернополі подання у справі дозволу на оснування діточих садків на час пільних робіт в часі жнив. Тернопільський староста п. Маліцкі, який є заразом головою комітету будови людових домів, каплиць і т. д., заборонив оснування садків, подаючи як причини, що не подано: 1) назвища вчительки, яка мала би вести садки; 2) не подано виховних середників ні уладжень садку. Рішення таке носило дату 24. V. 1934 № В-10.

В цій справі явилася у тернопільського воєводи полков. Марушевського 1. червня ц. р. делєґація представників „Рідної Школи", зложена з пп. меценаса д-ра Ст. Бриковича, ред. Антона Чернецького, о. В. Куриласа й Іванни Блажкевичевої та вносячи рекурси, вказувала на нестійкість вимог староства, зазначуючи між іншими те, що 1) назвища вчительок не подано тому, бо очікувано лікарських оглядин домівок, призначених на садки, яких пляни залучені до заяви, і що тих оглядин не було до нині 29. серпня ц. р., 2) садки є сезонові, на час пільних робіт, і них не можуть торкатися постанови закону про виховні заведення т. зв. „передшкілля-фреблівки".

26. червня ц. р. інтервеніювали у тій справі пп. д-р Ст. Брикович, А. Чернецький, Іванна Блажкевичева і Марія Сірантова з Березовиці Вел. у шефа політ. поліції в старостві п. Кудеревича, де довідались, що справу відіслано до шкільного інспекторату, що п. Блажкевичева навмисне закладає український садок у Денисові проти польського садка, що взагалі тут нема ні українців ні поляків, що влада мусить вимагати, щоби українські діти співали польські пісні і т. д., словом наші чільні громадяни почули багато суто соціольоґічних та політичних виводів, яких не чули ні на одному університетському викладі.

Вислідом тої інтервенції було те, що по селах основано при школах польські садки, прислано вчительки до них, харчі і т. д.

А рекурси тернопільське Воєвідство полагодило ось так:

Urząd Wojewódzki Tarnopolski

Tarnopol, dnia 16. lipca 1934.

Nr. BB—65b/34.

Do Zariadu kružka „Ridna Szkoła UPT" na ruky Prepodobnoho Otcia Wasyla Hłuchoweckoho hr. kat. Parocha w Ostrowi.

Uriad Wojewidzkyj na osnowi § 93 i 94 Rozporiadżennia Prezydenta R. P. z dnia 22. III. 1928 o postupowanniu administracyjnim (Dz. Z. R. P. Nr. 36. poz. 341) ne uzhladniaje widkłykannia Zariadu kružka „Ridnoji Szkoły" w Ostrowi z dnie 2. czerwnia b. r. wid decyzyji Pana Starosty w Ternopoli z dnia 24. V. 1934 r. str. B—10. jakoju to zakazaw otworennia „dytiaczoho sadku", jakyj mawby buty wedenyj czerez kružok „Ridnoji Szkoły"; powyższu decyzju pidderżuje Uriad Wojewidzkyj w Ternopoli w syli z pryczyn nawedenych w decyzji Pana Statosty w Ternopoli.

Decyzja otsia je ostatoczna w administracyjnim toci instancyji, szczo ne wyłuczaje ewentualnoho uprawnennia do wnesennia skarhy do Najwyższoho Trybunału Administracyjnoho.

Za Wojewodę:

Żyborski naczelnik Wydziału.

Те саме теж у польській мові.

Немов поширенням становища воєвідства являються тепер такі нові заборони тернопільського староства.

Ось новий документ:

Starosta Tarnopolski.
Nr. B. 10.

Tarnopol, dnia 26. lipca 1934 r.

Do Zarządu kiłka: Ridna Szkoła UPT na ręce przewodniczącego przewielebnego ks. Wasyla Kuryłasa grecko-katolickiego proboszcza w Bucniowie.

Na zasadzie art. 2, 5 i 7 rozporządzenia Prezydenta Rz. P. z dnia 22. kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucyj opiekuńczych (Dz. U. RP. № 40 poz. 354 art. 1, 6 i 7 rozporządzenia Prezydenta Rz. P. z dnia 27. 10. 1933 o kwalifikacjach zawodowych wychowawczyń przedszkoli). (Dz. U. RP. № 85 poz. 645 § 1, 3 rozporządzenia Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dnia 11. 10. 1927 o kwalifikacjach dla prowadzących instytucje opiekuńcze). (Dz. U. RP. № 1(0 poz. 867), oraz rozporz. Min. Pracy i Opieki Społecznej z dnia 12. 10. 1927 o regulaminach dla instytucyj opiekuńczych Dz. U. RP. № 1 0 poz. 868) zakazuję kółku Ridna Szkoła U. P. T. w Bucniowie, otwarcia „sadku" dziecięcego (przedszkola) w Bucniowie a to z powodu niedołączenia 1) statutu dla „sadku", 2) dowodu, któryby stwierdzał, że p. Stefanja Kościuchnyk posiada kwalifikacje wychowawczyni przedszkola, 3) preliminarza budżetowego sadku (przedszkola) opartego na realnych podstawach, i 4) planu pomieszczenia „sadku" z podaniem powierzchni podłogi i wysokości sali dla dzieci, jak również z powodu niespełnienia warunków przewidzianych ustawą z dnia 11. marca 1932 o prywatnych szkołach i zakładach wychowa-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. СЕРПНЯ 1934.

Р. КУПЧИНСЬКИЙ.

ДО ПОЧАЄВА

V.

(Кінець.)

Коли я в попередньому фейлєтоні написав, що ми виїзджаючи з Почаєва віддихнули з полекшою, то це абсолютно не відноситься до будівель почаївського монастиря. Навпаки цілу дорогу до Бродів думали і балакали про них, жалуючи, що не могли довше полюбуватися ними. Одну тільки будівлю лишали ми без жалю — церкву св. Спаса, збудовану в „чінгісханськім" стилі. „Памятка для православних паломників" називає цей стиль „древне-русскім", але я не міг обігнатися від враження, що стою перед шатром монгольського завойовника. Поставили цю церкву перед самою війною, щоби збити західній характер Успенського Собору і надати „древне-русске" обличчя Почаївській Лаврі, але штуки не вдяли, хіба що споганили загальний вид. Треба буде колись цю церкву або розбирати, або перебудовувати. Та це пісня будуччини і будучої спроможности.

Пізнішо їдемо сошами, трахтами і звичайними дорогами на Лідухів і Драгичу до Гаїв Старобродських. Один з членів нашої прогульки має там знайомого, о. декана Микитюка, і насилає нас усіх до нього на ніч. Потішаю себе, що як вихованець брідського деканату маю деяке право на несподіваний наїзд, а раз є один знайомий, а один з деякими позвами, то решта може їхати як в дим.

Справді їдемо як в дим. Шофер Кароль завзявся якнайшвидше перебути кепські волинські дороги і доказує чудес зручности, хоробрости, а авто чудес витревалости і послуху. Біда тільки, що машина не має орієнтаційного змислу коня, а то пустив би серед темряви і нехай сама шукає дороги. А так орієнтували нас принагідні поводаторі. Якенебудь село чи присілок — стоп — і:

— Куди то до Лідухова?

Чверть години пояснень, а потім:

— Сідайте з нами і покажіть.

Поводатор сідав, показував дорогу, діставав могорич, а ми їхали два-три кільометри „на певне". Коли не зблудили, то знов брали першого стрічного на авто і знов мали пів години спокою.

Пізнім вечором добились до Гаїв, щоправда з іншого боку, але це не зробило великої ріжниці. Добрі люди запровадили аж на приходство, а там перебрали нас господарі і приймали так, як за давних добрих часів, на давних добрих приходствах...

Другої днини ранком „виїзд" до Підкаміня.

Підкамінь — містечко над давною австрійською границею, славне своїм кляштором Домініканів.

Кляштор на високій горі, римокатолицька противага до Почаєва. Але куди йому красою і мальовничістю до тамтого. Почаївський монастир стоїть на горі — підкаменецький кляштор лежить на горі. Понурий якийсь, неприхітний, припалий пилом століть, хоч тільки на 30 років старший. І його будував чи добудовував один з Потоцьких, теребовельський староста, в 1746 р.

Нічого цікавого нема там нічого, хіба вид на... Почаїв. Я весь час стояв на кляшторнім подвірю і дивився крізь далековид туди, звідки за скоро вчора виїхав.

В костелі співає дуже добрий хор (хоч є й орґани!). Але Домініканн здають собі, видно, справу з близькости Почаєва і не легковажать притягаючої сили церковного співу.

Під кляшторною горою притулилась наша церковця. Не видно її і не чути, хіба аж з дуже близька. Не постаралися наші діди і батьки зробити її більш видною, а ми теж не зраджуємо до цього охоти.

Підкамінь! Чому така назва?

На другій горі біля кляштору стоїть величезний камінь. „Чорт ніс його і хотів завалити кляштор!" — оповідала мені моя няня. „Але когут запіяв і нечистий випустив камінь з рук". Не знати напевно, як там на річі було, але камінь імпозантний; міг би неодно завалити. Довкола нього старезний цвинтар з камінними „плакучими" хрестиками. Місце чудове, аж проситься до використання. Якби так поширити печеру в камені, що за прекрасна булаб капличка! Можеб так застановитися над тим-?

Очевидно, колиб робити щось, то тоді вже і доброго хору треба і блеску в відправах. Нехайби і зпід Почаєва ходили сюди прочани!

Підгірці! Скільки чару мав звук цього слова в моїх дитячих вухах. Адже, що могло бути кращого для мене малого, як їхати до Підгорець, до славного замку Собіського, чи на відпуст до монастиря Василіян. І до одного і до другого їздив багато разів, але неодно побачив щойно аж тепер, коли навчився дивитись.

Замок Собіських при дорозі Броди-Золочів і кожному раджу спинити там коні, щоби на нього подивитися. І на чудову алею до замку і на глибоченну криницю з колесом, що по

wczych i naukowych wraz z późniejszemi rozporządzeniami. (Стилізація доволі широка).

Od tej decyzji można wnieść odwołanie do Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu przez Starostwo w ciągu dni 14, licząc od następnego dnia po jej doręczeniu.

Starosta powiatowy
D-r Nowak, Wicestarosta mp.

Очевидно в тій справі вислано відклик до Найв. Адмін. Трибуналу.

Тепер слід піднести ще, що справу діточого садку реферує і рішає, як це видно з сигнатури, ба навіть одного підпису, поліційний чинник. Ст.

Австрія відступає.

ВАРШАВА, 28. 8. ПАТ. Залога австрійського літака, зголошеного на шалянж Еріком Майндлем, надіслала заяву, що відкликує свою участь у турнію.

Землетрус в Індіях.

МУЗАФАРПУР, (Сх. Індії) 29. 8. ПАТ. Сьогодні ранком відчули кілька підземних потрясень. Населення покинуло доми, побоюючися повторення січневої катастрофи. Покищо нема ближчих вісток про розміри землетрусу.

—o—

НАФТА СПАЛИЛА МІСТО.

БЕРЛІН, 29. 8. ПАТ. На основі повідомлень з Буенос Айрес наслідком вибуху двох збірників нафти місто Кампана стало жертвою пожежі, що шириться на всі сторони. Велика частина міста стоїть у вогні, причому згинуло кількадесять осіб. Пізніше вилетіло в повітря 9 дальших збірників нафти загальної містоти 150 мілїонів літрів. ХЮ

КАМПАНА, 29. 8. ПАТ. Наслідком наглої зміни вітру пожежа обняла нові дільниці міста. В повітре вилетіло 14 дальших збірників нафти.

—o—

Напад на монастир.

МАДРИД, 29. 8. ПАТ. В місцевості Сос у провінції Сараґоса сімох замаскованих людей добулося до монастиря Августинів, де зрабували касу та дорогоцінности і замкнувши черців у келіях, втікли. Після чотирьох годин удалося черцям видобутися на волю і повідомити поліцію, яка арештувала двох підозрілих людців.

ЛЕТУНСЬКІ КАТАСТРОФИ.

ПАРИЖ, 29. 8. ПАТ. Вчора склалися дві летунські катастрофи. Одна в Мулен, де літак розбився при осіданні, ранячи двох летунів. Друга катастрофа постигла військовий гидроплян у Ієр. Летуни вирятувалися.

Як то було з церковними землями і лісами на Волині?

Протоєрей о. Шиманов спростовує.

Швидко після появи у „Ділі" трьох статтей п. Стерні про незнані широкому загалові погані подробиці справи масової продажі церковних православних земель і лісів на Волині (чч. 205, 206 і 208 з 5., 6. і 8. п. м.), — явився у нашій Редакції особисто протоєрей Шиманов та жалівся, що автор статтей його скривдив. О. Шиманов покликувався м. і. на те, що проти нього велося у цих справах прокураторське слідство, викликане поголосками і доносами, але судові чинники не найшли в його діяльности при парцеляції ґрунтів нічого каригідного.

Стоючи на становищі, що кожний, хто вважає, що його прилюдно скривдили та закинули йому неправдиві речі, має право боронитися, ми обіцяли о. Шиманову помістити його виясненя. Робимо це сьогодні, викреслюючи лише всі особисті лайки під адресою п. Стерні, які не причиняються до зясування правди. — Прим. Ред.

Якийсь дописувач, мабуть під псевдонімом Хведір Стерня, постарався у кількох статтях у „Ділі" як найдокладніше і найяскравіше зясувати ту ніби то страшенну підлість, з якою велася у свій час продажа церковних земель на Волині. На жаль, авторові тих статтей залежало видно не так на зясуванні справи продажі церк. земель, як на тому, щоби опоганити тих, що цю продажу переводили, особливож мене.

Щодо продажі церковних земель, дописувач мав правду кажучи, що дійсно така продажа велася, але все інше минається з правдою.

Ось приклади його фальшивих даних: Дописувач каже, що „скільки продано всієї землі на цілій Волині, за яку ціну й де поділися одержані гроші, — ніхто цього не знає". („Діло" ч. 205). Видно, що дописувач зовсім непоінформований про справи, які зрештою надто складні, щоби можна про них писати з воздуха.

Як приклад несправедливости дописувач узяв одну звичайну умову на три десятини й навіть тут не міг зорієнтуватись. Річ у тім, що тим селянам-купцям, що фіґурують у тій умові, може й тяжко було виплачувати гроші за куплену землю, але чи кому легко приходяться гроші? Чи кому легко вплачувати більші суми? Однак переборщенням є твердження дописувача, що я їх втягнув „в таку умову, що вони зовсім знищилися та розбили своє господарство" („Діло" ч. 205).

Дописувач каже, що я процесами стягав у власному імені недоплачені за землю гроші. Неправда; ці гроші стягав для церков. А що були процеси — трудно! Чиж недоплачені гроші треба було дарувати? Яке тоді значіння має слово „продажа"? Може краще було би віддати зовсім без грошей? А за щож тоді будували би чи направляли би в тих чи інших місцевостях церкви? Чому дописувач не плаче, що у численних парохіях, де було до ста й більше десятин церк. землі, залишилось лише 36 дес., а решту забрано на власність державну? А коли частина землі продалася, за що у багатьох місцях побудовано нові, в інших поправлено старі церкви та побудовано парох. церк. будинки, дописувач не може цього спокійно перенести, для нього це найбільша несправедливість.

На цім дописувач обмежився з писанням про землю, а далі починає нестворені речі писати про розпродажу церковних лісів. За перший приклад він бере продажу церк. лісу в селі Малі-Дорогостаї, де я був настоятелем. Дійсно, був там ліс, але не такий, як пише автор статтей. Що продалась частина лісу, це факт; але дописувач не згадує того, звідкіля взялися в тих самих Малих-Дорогостаях всі церковні будинки, як домова церква, свящ. дім, клуня, хлів, маґазин, льох? Чи гроші на побудування того всього мали впасти з неба?

Продажа того лісу робилась належно, згідно з законом і справедливістю. Була зроблена оцінка, нумерація й торги, що саме заперечує дописувач. На продажу прийшов дозвіл від вищої духовної і світської влади, а саме: від Житомирської Духовної Консисторії з дня 15. II. 1919 р. ч. 94, Кремянецької Духовної Консисторії з дня 16. IX. 1922 р. ч. 7983, від Повітового Бюра відбудови в Дубні з дня 12. IX. 1921 р. ч. 1661. Дописувач каже, що це було зроблено без всякого дозволу.

Для доказу того, що все було зроблено так, як треба, приводжу ось тут витяг з протоколу засідання уповноважених від громади с. Малих-Дорогостаїв з дня 19. IX. 1922 р. де написано: „Ухвалили: що торги зроблені справедливо й умову, заключену з купцями затвердити своїми підписами".

Дописувач каже: „вирубавши ліс заразже віддав зруб на кілька літ в аренду безплатно" („Діло" ч. 206). Нічого подібного! Ні слова правди в цім реченні.

По моїм переході до Млинова, парохію Малі-Дорогостаї дістав зять, котрий був там настоятелем чотири роки, а не так, як каже дописувач, що зятя „селяни не пустили в село" („Діло" ч. 206). Ніяких також подібних балачок з парохіянами не було, як дописувач безпідставно оповідає, що на запитання парохіян, де поділися гроші, я ніби відповів: „докажи раньше, який то був вирубаний ліс і покажи пеньки" („Діло" ч. 206).

Пише п. Стерня: „Приклад спротиву проти продажі церк. лісу був в малинській парохії, дубенського повіту. Там о. Мостович при допомозі селян не дав продати ні землі ні лісу" („Діло" ч. 206). Наївна видумка. Є у мене три прохання малинського о. настоятеля на дозвіл продати церк. землю в йогож парохії. Два прохання полагоджені прихильно, через що куплено площу, на якій побудовано псаломщ. дім, хлів, льох і клуню, котру о. настоятель переніс на власну землю. На одно прохання епархіяльна влада дала відмовну відповідь. А щодо лісу — то й згадки про такий ніколи не було, бо там, здається, зовсім його не було, а може і є якісь корчі, яких годі вважати лісом та ще й для продажі.

Друга стаття в № 208 „Діла" з дня 8. VIII. ц. р. названа „Скандальні відносини у Православній Церкві". У тій статті автор бере мене за приклад „національно-суспільних спадкоємців покидьків" („Діло" ч. 208). Називає мене послушником Почаївської Лаври, де я таким не був ні одної хвилини.

Дописувач каже, що я „дістав худеньку парохію на Поліссі та приїхав бідним попиком у зруйноване війною село Малі Дорогостаї на Дубенщині". („Діло" ч. 208). Дивно, як це собі дописувач уявляє можливости дістати парохію на Поліссі та рівночасно приїхати на парохію волинську?! А далі пише таке: „як йому через бувшого діякона-фактора митрополита Дениса, Михайла Борецького вдалося зробитись протоєреєм благочинним..." („Діло" ч. 208). Чи може бути чоловік старим, не будучи раньше молодим? Чи може бути

нім ходив освоєний медвідь (медвідь чи не медвідь, але напевно наш!...) і на кімнати Марисеньки і на добичу зпід Відня і врешті на волоський горіх, „що росте на камені".

Коли я там не був, — завжди замок купався в сонці, так що мені здається, що в Пілгірцях ніколи нема хмар ні дощу. Блукає там по кімнатах погідний дух, а стежками ходять веселі спомини. Чиї вони, чи короля, чи його дружини — не знати, але поселились там і заєдно там перебувають.

Багато сонця і над монастирем Василіян, що стоїть на славнім зі „Слова о Полку Ігоревім" Плісниську. Само городище Плісниськo трохи в боці, але монастир памятає ті часи. Заложений дочкою князя Всеволода в 1180 р. перетревав до наших часів не в тому самому виді.

А шкода! Вже не з огляду на цікаву архитектуру княжого будівництва, але з огляду на український характер.

Зайшов я до церкви. Без іконостасу, без образів, на хорах органи, а на стіні таблиця, що подає доколичним селянам до відома, що монастир фундувала дочка галицького князя, а церкву будував Конецпольскі. Все це читають селяни, але тільки ті, що вміють по латині. Ніхто не подумав, щоб бодай першу часть звідомлення передати по українськи. А, думаю, не зашкодилоб!... Я сам був би про це довідався тому трицять років і був би радів тим так, як тепер, коли навчився трохи мови Верґілія.

В цій церкві ні сліду, що це греко-католицька святиня. Так ніби наш обряд не має що оригінального сказати, а тільки повтаряє за чужим. Трохи прикро, коли вернешся думкою там, звідки я вернувся вчора автом. Направду не зашкодилоб ОО. Василіянам звернути більшу увагу на підгорецький монастир, такий важний із огляду на Почаїв і з огляду на Підкамінь. На тих пару відпустів у році може приїхати (коли вже не може бути постійно!) і добрий хор і добрі співаки-священики, а церкву прикрасити всім тим, чим таке багато наше церковне мистецтво.

Нехай вдруге не стріне монахів те, що їх стрінуло від мене...

— Якже вам подобалася наша церква? — питає мене брат, що опроваджував нас.

— Церква? Деж вона?!

— А ось ви щойно в ній були.

— Я думав, що це костел.

Жарт жартом, але я направду цікавий, що є в монастирській церкві такого, щоб її відріжнювало від костела. Дуже буду рад, коли дістану вияснення і поучення. Тоді я це оголошу, щоби й другі знали та не помилялися.

Коли думаю про православних і греко-католицьких Василіян, то приходить мені на думку дві книжки. Одна з прекрасною окладинкою, а друга з добрим змістом!...

Якби так на добрий зміст ще й гарна окладинка!...

Описатиб ще городище на Плісниську?... Варто, бо заховалося в цілій своїй величі (крім будівель очевидно!). Але здається знудив Ш. Читачів своїми почаївськими фейлетонами. Нехай колись іншим разом. Простояли знаменито заховані вали до сьогодня, простоять і до другого опису, а може і діждуться книжечки про себе і монастир.

Купувалиб люди. І ті, що приходять на відпусти до Підгорець і ті що приїзджають оглянути свідків нашої славної минувшини.

—o—

вченим, не будучи раньше неграмотним? Ні! А чиж може бути митрополитом, не будучи раньше діяконом?!

Далі продовжує, що мені вдалося зробитись благочинним „штучно зліпленої для нього вмисне благочинницькі округи“ („Діло“ ч. 208). Чи хто чув, що благочинницькі округи повстали якимсь іншим способом, не штучним; може зродились в природі, як і інші природні явища?!

І ось дописувач завершує думку, кажучи, що коли я зробився благочинним „штучної округи“ — то „навіть просив владу дозволити змінити своє назвище на кацапське Шиманов“. („Діло“ ч. 208). Це не відповідає правді. Прізвище не змінене, лише поправлене, давніш перекручуване. І це було в 1915 р., а не в часі благочиння, котре я дістав 1922 року. Пише далі дописувач, що „він (Шиманов) купив 36 моргів найкращої землі недалеко с. Млинова, 10 м. дорого лісу“... („Діло“ ч. 208). Я купив землі не 36, а 8 моргів і лісу не 10 а 5 м.

Далі пише: „обставив люксусово чотири кімнати в церковному мешканні у Млинівцях, де має парохію“. („Діло“ ч. 208). Видно, що автор статтей був у тих кімнатах, коли знає, що обставлені люксусово, але не дорахував ся їх, бо їх не чотири, а пять кімнат! Бажання купити землю в Муравиці у Юлії Лащинської ніколи я не мав.

Автор тієї статті закидає мені також, що я „був більше ні менше селянським парубком“... („Діло“ ч. 208). Закид, що походжу з селянської родини є хіба доказом „аристократизму дописувача. Погляд, що духовні особи мусять походити лише з духовної родини може мати лише той, хто є переконаний в тім, що з пана-пан, а з мужика ніхто більше лише мужик. Мені здається, що ніякий українець не повинен стояти на такому становищі.

Чиж не всіх майже українських священиків діди й прадіди були селянами? Чиж може правдивий українець закидати священикові його походження не з аристократичного роду, а зпід селянської стріхи? Чиж не цілий майже український нарід це селяни-хлібороби? Навіть більше: Чиж батьки більшости українських поетів, учених і інших великих людей не були селянами-хліборобами-зарібниками?

Чи виконувати розпорядки влади це підлизництво?! (бо дописувач називає мене підлизником). Чи ти, дорогий дописувачу, відмовишся від обовязку, який влада накаже? А священик нібито має йти проти своєї духовної влади, чи має демонструвати і бунтуватися?! Нібито так виходить з думок дописувача.

Називає мене ш. дописувач „україножером“. Чи не буває, що син виганяє батька чи батько проклинає сина? Чи не підносить часом руки брат на брата? Хіба і я для декого україножер тому, що не погоджуюсь з деякими безцільними переконаннями й бажаннями деяких українців, котрі може не стільки працюють для українського народу, що шкодять йому і компромітують його.

Млинів, 25. VIII. 1934 р.

Протоєрей Т. Шиманов.

Допомога жертвам повені.

ЯРОСЛАВ, 29. 8. ПАТ. Тимч. повітовий ярославський виділ перевів на державних і самоврядних дорогах публичні роботи з приділу жита з фонду праці. В часі від 1. квітня до тепер перепрацьовано 300.000 кг. жита, які заробили найбідніші селяни на терені цілого повіту. Крім того виплачено поважні квоти готівкою до рук повітового комітету. Акцією не будуть обняті громади, що не потерпіли від повені, числом 40.

Маневри французької повітряної фльоти.

ПАРИЖ, 29. 8. ПАТ. Завтра досвіта розпічнуться великі летунські маневри, в яких возьме участь 400 апаратів. Завданням маневрів прослідити способи повітряної оборони на випадок наглого заатакування Парижа з повітря. Вже сьогодні розпочалася концентрація сил, що належать до летунських округ Мец, Нанці, Раймс, Дебурж, Шартр і Тур. В часі вправ упав із значної висоти військовий літак і наслідком експльозії бензини згорів. Пільот і механік погибли, бо легкопади, з якими вони вискочили, не отворились.

По широкому світі.

— Суд у Рамніку Вальчея засудив 6. членів заліаної ґвардії в Румунії за викликання заворушень на кари вязниці. Б. посла Стелескі засуджено на 18 місяців вязниці.

— На ґрупу японських туристів, що їхали автобусом з Кіріну до Кашаву, напали китайські бандити і вбили 13 осіб і 40 тяжко ранили.

— В Люцерні розпочався психоаналітичний конґрес при участи 250 лікарів і психоаналітиків з цілого світа.

Родинна нарада Габсбурґів.

Париський „Ексцельзіор“ подає подробиці родинної наради Габсбурґів, що відбулася перед кількома днями в Марія-Цель у палаті кн. Гогенльоге. Нарадами проводив арх. Евген. Предметом нарад були такі справи: подружа арх. Оттона, зворот приватних маєтків б. цісарської династії та привернення монархії в Австрії й на Угорщині. Нарада, кажуть, заявилася за подружам арх. Оттона з італійською княжною Марією. Кореспондент каже, що арх. Отто втратив багато прихильників серед леґітимістичних кол, бо згодився поставити свою кандидатуру тільки на австрійський престіл. Тому в Будапешті висувають кандидатуру арх. Йосифа Франца, сина фельдмаршала арх. Йосифа, що був головним комендантом угорських військ підчас світової війни. Угорські монархісти думають, що Мала Антанта не буде поборювати кандидатури арх. Йосифа Франца на угорський престіл. Крім того піддержують його впливові італійські кола. Дальше довідується віденський кореспондент „Ексцельзіора“, що союзний президент Австрії Мікляс задумує уступити зі свого становища. Є проєкт проголосити арх. Евгена реґентом Австрії. Це був би перший крок на шляху до привернення монархії.

Вкінці кореспондент підкреслює, що б. еспанський король Альфонс, який пробуває від кількох місяців в Австрії, веде оживлену агітацію за поворотом Габсбурґів.

Національну свідомість ширить українська книжка і преса, тому жертвуйте датки на купно книжок для наших братів на заході.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 31. СЕРПНЯ 1934.

В. НЕСТОРОВИЧ.

З ДОЛИНИ ПРУТА
в долину Чорного Черемошу.

Туристичний репортаж з домішкою рідної економіки.

IX.
МИ ВЖЕ В ТАТАРОВІ.

Другого дня з ранку ще ріжні обяви рідкої тепер гостинности, в чому перед веде сам достойний о. крилошанин, хоч старенький, але бодрий духом, дарма що наше лихоліття пробувало його нераз зломити.

В городі, де стоїть „вілля під баранячими рогами“, (збудована для туристів, яким уже в парохіяльних будинках місця забракне), де можна помріяти на лавочці, що висить майже над проваллям, у якому шумлять води Ільці, де найдете рідку в нас кедру і ваймутські сосни, зійшлись ми ще до спільної знимки. А після обіду зворушливе прощання і поворотна дорога до Ворохти. А там на стації звуки балалайкової орхестри, гомін юрби, ритм залізничих коліс і Татарів.

Ще кілька хвилин і найдемось дома, де ждуть нас вигоди, почта з останніх днів і освоєна серна Баська, що бігає по городі сусідньої віллі та готова вам з рук їсти, як кожне інше домашнє звірятко.

Разом з нами суне з двірця хмара мешканців літниська, тих, для яких верхи гір — тільки гарна але далека декорація, які в день плекають своє тіло на лежаках і на пляжі, а вечором ідуть на прохід. Буває теж, що наймають вони фякри і роблять ними „партію“. Та частіше кінчається на проході до залізничої стації і на крикливих зустрічах поїздів, що йдуть в обі сторони Прута.

Так! Ми вже дома. Гуцульщина ген-ген далеко залишилась за нами...

X.
НА МАРҐІНЕСІ.

На кінець один запит до наших туристичних організацій:

Невжеж не можна би зорґанізувати кільканацять чи навіть кількадесять туристичних пунктів по гірських оселях, а навіть колибах, де за гроші могли би наші туристи відпочати, одну-дві ночі переспати, зїсти теплу страву чи висушити свій одяг?

При відомих небезпеках нічліґу в ґазди, до якого **припадково** попаде (ось як я прим. хочби цього літа пережив таку атаку бліх, що не заспав до білого ранку, хоч зробив 50 кільометрів!), прогульковець мимоволі шукає в думках знайомих чи навіть користає з ввічливости незнайомих інтеліґентів, нехотячи їх обідає (бо грошей не приймуть), а це дійсно не дуже приємне.

Вважаю, що орґанізація таких пунктів не вимагає більших грошевих засобів (хіба поїздки орґанізаторів, тощо), зате щоправда вимагає деякого накладу праці проводу заінтересованих товариств.

Користи після реалізації згаданого проекту матимуть не тільки наші туристи. Також ґазди (чи місцеві інтеліґенти), які згодяться вести такі „пункти“ (ось як Гавучик у Шибеному), будуть мати деякий заробіток. Врешті туристичні орґанізації зможуть зацікавити в той спосіб своїм членством ширші кола громадянства, особливо молоді (для членів ріжниця в нічліґових таксах, тощо), а також збільшать свої доходи ще й іншим шляхом поруч із членськими вкладками (означений відсоток від такс, памяткові бляшки на палички, тощо). І ще одно: наше гірське духовенство буде звільнене від часто небажаних гостей (ріжні трапляються, — бувають і такі, що зовсім не дбають за пристойність, за те, що найкращий гість — як каже німецька приповідка — третього дня перешкода).

Очевидно, що треба би видати тоді брошуру з адресами „пунктів“ й інформації про такси, тощо, аби туристів не використовували господарі тих „пунктів“. Усі приходи мусіли б бути квітовані через кальку, так що верховний провід мав би потрібну контролю.

Дійсно варто на мою думку, щоби оба наші туристичні товариства (Плай і КЛК) порозумілись у тій справі й її по можности якнайшвидше зреалізували.

СПРАВЛЕННЯ ДРУКАРСЬКОЇ ПОМИЛКИ.

У вчорашньому фейлетоні видруковано „вороне“ замість „ворине“ (тобто огорожа). Ціле речення має бути ось-так: Та тут уже „ворине“ нашого ґазди.

Відбудова старовинної церкви у Щирці к. Львова.

Весняна пожежа, що шаліла над нашим краєм, обернула тисячі загород і десятки церков у згарища, в яких найбільшої архітектонічної та мистецької вартости були і є деревляні церковці, видимі знаки твору селянської душі. Ці церкви, які залишились після того знищення, розпадаються з браку консервації й опіки над ними. Держава вправді строго наказує берегти їх від занепаду, але не дає рівночасно матеріяльної допомоги, полишаючі ці памятки опіці місцевого громадянства, яке по більшій части або байдуже приймає цей мандат, або стягаючи всі свої засоби на будову більшої церкви, не має можности консервувати памяток.

Війна у своєму знищенні з одної сторони спричинила не заступлену втрату шляхотних мистецьких творів, а з другої сторони стала добродійною, усуваючи з лиця землі численні будівлі, шабльоново ставлені, даючи тим самим змогу до нових розвязок церковного мурованого будівництва.

Одною з таких церков, яку маю намір тут описати — є старовинна церква у Щирці, перед 40 роками основно перебудована пок. Василем Нагірним. Їдучи залізницею в напрямі Стрия, перед містечком Щирцем у віддаленні двох кільометрів від двірця, по лівім боці тору бачимо на горі серед дерев окружену оборонним муром і баштами церкву. Мов замок лицарський стоїть на горі, з якої розгортається гарний вид на сусідні села.

Площа гори обширна, займає подвіря, сад і город приходства, а посередині просторе церковне подвіря, окружене муром. Мур у формі неформного чотирокутника будований з каменя цикльоповою технікою. Значні його виміри, скріплені в наріжниках відпорними філярами і стрілецькими отворами, доказують, що було це оборонне місце в старині. В західній частині тієї огорожі стоїть сильно змурована з каменя давіниця немов башта з двома віздовими отворами, скріплена на зовні сильно виступаючими філярами. На мурах давіниці положена деревляна вежова дво-поверхова конструкція у виді чотирокутника, прикрита обріжковим дашком гостро закінченим. Стіни деревляної конструкції прикриті на повно дошками без знаних голосниць, які бувають прикрасою конструкційної частини будови з доцільним призначінням. Лівобіч давіниці стоїть мурована хата, давніше призначена для дяків. Давіниця і хата є звязані оборонним муром, який формуючись у видовжений чотирокутник в напрямі входу кінчиться в полудневім наріжнику мурованою півкруглою баштою. На церковній площі, окруженій муром і деревиною, ближче північного боку, звернена до сходу стоїть мурована церква в заложенні легко виступаючого хреста. Поземний рис складається з квадратового бабинця, головної нави, неуміровавного квадрату і пресбитерії та півкруглого святилища. Ці частини належать до давної старовинної будови, натомісць захристія і передсінок бабинця прибудовані пізніше.

Прибудівка бабинця, тобто обширний його передсінок, збудовані з тесаного каменя чисто перескліплена бочково, у причілковій стіні закінчена над дашком аттикою з фіґуральними різьбами, без мистецької вартости.

Мури церкви з каменя цикльопової техніки є значних вимірів. Вони мусіли в початках свого іствування носити на собі склепіння. Перед основною перебудовою в 1899 р. люди памятають плоскі деревляні стелі. Мури від нутра не виказують від склепок горою ніяких конструктивно-архітектурних виступів. Натомісць на зовні наріжники мурів бабинця і головної нави є скріплені і прикрашені широкими сильно виступаючими пілястрами, бази і головниці (капітелі) яких закінчені примітивним профілем. Мури церкви до висоти віконних ґуртів змуровані з каменя цикльопово — залишилися як документ будови з тринацятого століття. Від ґуртів у гору зачинається перебудова. Мури з цегли, а так само склепіння, ґзимси і фризові прикраси. До давної перебудови церкви належить піднесення центрального граняка, який переходить у восьмирковий тамбур назовні, задержуючи внутрі форму вальця. Основна перебудова церкви, переведена у 1899. р. пок. В. Нагірним змінила давніший гарний вигляд старовинної церкви, яка, як описують старі міщани, мала три ріжні копули. Коли собі уявимо як на чотирокутних граняках спочивали копулясті розсілі дахи, кожний іншої форми з нерівними кривими лініями, закінчені ліхтарнями, то признаємо, що це мусіла бути гарно згрупована святиня, що незвичайно вражала красою бань. У часах тієї перебудови не обовязувала так поважно як тепер консервація памятників. Архітект при перебудові рахувався і мусів рахуватися більше з вимогами місцевих громадян, ніж із вимогами мистецтва. У даному випадку перебудував він церкву в імпозантній формі, пристосовуючись до пануючої тоді моди. Переводячи цю роботу остаточно розвязав центр головної бані, яка сильно виступила над головним корпусом і як копуляста восьмирка давала церкві добре угрупування гори гармонійно звязане з підставою.

У давній перебудові появилися неестетичні фризові прикраси зі сильно модельованими зазубленнями, частий мотив мурованих галицьких церков пок. В. Нагірного. Перебудова старовинної церкви була так основна, що не можна тут брати під увагу якоїсь консервації памятника, коли беремося до її повоєнної відбудови. Проєкт представлений до відбудови передбачує відбудову головного восьмиркового тамбура з новою конструкцією кружинового склепіння і даху головної бані. Дальшою зміною у відбудові є усунення неспокійної аттики на прибудівці бабинця, яка не гармонізує з цілістю будови та заступлення її перерваним тимпаноном з піднесенням муру.

Крім того приходить усунення всіх довкола вазублених підґзимсових прикрас, які заступиться новими хрестовими, а в причілковій стіні бабинця спокійними тимпанонами. Хори будуться залізобетонові замісць деревляних і реактивується давні круглі вікна в бабинці.

Вкінці необхідно виконати скріплення сильних рисів у мурах і пресбитерії при допомозі залізних клинів і цементу.

Тепер скажу пару слів про історичну метрику церкви. Аналіза техніки мурів як і просте заложення поземого рису відносяться до середновіччя. Такий є погляд консерваторів. В парохіяльнім архіві находяться т. зв. люстрації з р. 1565., у яких сказано, що гора, на якій стоїть нинішня церква звалася золотою, а на ній стояв гр.-кат. монастир і мав оборонний характер. Про цю церкву є багато оповідань і переказів.

Під кінець треба при описі відновлення піднести заслугу нового пароха, місцевого декана о. Володимира Семкова, який поставив собі за ціль у так важких матеріяльних відносинах відбудувати на горі приходство і церкву. Його заходи перед міністерством і консерваторським урядом львівського воєвідства в справі допомоги на віднову церкви увінчалася в значній мірі успіхом. Без тієї допомоги не вдалось би було відновити церкви.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 31. СЕРПНЯ 1934.

ТЕОДОР ШЕЗ. 3)

КАЗКА.

(Докінчення.)

Коли чоловік остався сам, сів на горбку при дорозі, щоби кожний міг бачити його щастя. І щойно тепер завважив, що небо чудове, і лани плідні, що дерева вгинаються під тягарем овочів, а горбки вкриває виноград, що сіножати пахнуть мов кадильниці, та що ціла земля радується. Довго сидів він так у мовчазнім захопленні і вкінці зрозумів, що це все для людей байдужне.

Коли прочуняв зі свого захоплення, розпростиралася над землею зимова ніч. Побачив перед собою шлях засипаний білим снігом; пухкий сніг лежав усюди: виблискував сріблом на деревах, лежав на даху його хати, вкрив його самого й людей, що йшли гостинцем довгими рядами, держучи ліхтарні в руках. Світла тих ліхтарень подабали на очі, що розбіглися на всі сторони шукати в темряві дороги. Білий іней, що уносився в повітрі, глушив металевий згук далеких дзвонів.

— Люди, чи боїтеся, що згниють вам ваші засіви, що ви вкрили ваші поля такою верствою соли?

— Це не сіль, чоловіче, це сніг. — відповіли люди.

— То це вже зима?

— Так, не знаєш того?

— А чому ви вийшли так всі гуртом в цю зимову ніч на гостинець?

— Бо ця ніч є ніччю відпочинку й нас кличуть дзвони. Мусимо йти на їхій поклик.

— Ах, то це дзвони, дзвони!

— Так, чоловіче, це дзвони співають.

— А кудиж вони вас кличуть?

— До церкви, чоловіче.

— До церкви, в ночі? Хібаж це різдвяна ніч?

— Так чоловіче. Сьогодні ніч Христового Різдва.

Чоловік постояв хвилину, задумавшися опісля сказав:

— Бувайте здорові! Дякую вам, люди!

— Бувай здоров, чоловіче.

І цілий гурт людей звик у нічній пітьмі, поспішаючи за світлом ліхтарень до — церкви.

Чоловік посумнів і задумався: отжеж це різдвяна ніч.

Думав про жінку, що дала йому стільки щастя в одну літню днину й що вона жде десь там далеко у своїй хаті на його різдвяний дарунок. Бо в цю ніч, коли люди обдаровують себе взаїмно, повинен і він висловити їй свою подяку за ті хвилини щастя, що їх пережив із нею. Увійшов до хати й отворив свою скриньку, яку все носив зі собою, сподіваючись, що найде там щось що зможе дати жінці на спомин. Але у скриньці були лише зісохлі квіти, старі ленточки, листи, з яких час стер письмо, словом: не було там нічого такого, з чого він міг би зробити дарунок. Чоловік зібрав усі ті річи й приложив до них вогонь, а за хвилину з усіх його споминів осталася лише купка попелу, така маленька, що не було що взяти в долоню.

Один подих вітру й все зникло безслідно. Тоді висипав чоловік порох зі скриньки, в якій остався лише невловимий запах минувшини і посумнів ще дужче, як хтось, що не має вже нічого. Але враз заясніла усмішка на його лиці. Він вибіг з хати. На гостинці заясніло світло. Це поспішав за іншими запізнений малий хлопчина до церкви.

— Дитино, чи знаєш, де мешкає жінка? — запитав чоловік.

— Знаю — відповів хлопець — її хата там десь далеко.

— Чи схочеш занести її від мене одну віч?

— А що дістану за це?

— Дам тобі кошик малин — сказав чоловік пригадуючи собі, що має їх цілу кобелицю.

— Добре. Давайте скоро те, що маю занести жінці.

— Зачекай хвилину.

Чоловік увійшов до хати такий радісний як у хвилинах найвищого щастя — і вийняв з грудей своє серце. Коли вертав до хлопця дещо посумнів: то його втомлене серце, що ним так багато вже рук бавилося, було дуже скромним різдвяним дарунком. Однак може втішиться ним бідна жінка. Зрештою це одинока річ, якою він може розпоряджати.

Поклав серце у скриньку на мох і накрив його листям; опісля скриньку замкнув і передав хлопчикові, що побіг мерщій, вимахуючи ліхтарнею.

А чоловік вернувся до хати й обезсилений поклався на землю.

Тимчасом хлопчина прибіг під хату жінки, яка зараз йому відчинила, ще заки він до них застукав.

— Що хочеш дитино?

— Приношу тобі щось від чоловіка

— Добре. Дай, прошу!

І хлопець побіг скоро до церкви, де почалася вже відправа.

— — — — — — — — — — — — —

Жінка відчинила скриню й дивилася здивовано на серце, що било одноманітно. І зрозуміла, що чоловік вийняв своє серце з грудей, щоби врадувати її дещо в цю різдвяну ніч. Однак враз переляклалася, бо побачила, що серце бється щораз слабше й стає холодне. Тому скоро розщіпила одяг і вложила його біля свого серця, наче у тепле ґніздочко, де туляться до себе два птахи. Опісля кинулася бігти до хати чоловіка. Бігла дуже скоро, бо мала два серця, що гонили її вперід подвійною силою крови.

Проект перебудови і його пляни виготовив інжінір-архітект Лев Левинський. Всі пляни затвердив консерваторський воєвідський уряд у Львові. Виконує всю перебудову та віднову теж інж. архитект Лев Левинський.

Архитект.

З відчитової салі.

„Можливости девалюації польського золотого“.

Заходом „Торговельно-Економічної Секції У. Техн. Т-ва“ відбувся 27. ц. м. в домівці т-ва реферат інж. **Ілярія Ольхового** на повищу тему.

Референт після вступних завважень на тему загально-валютову і розмежування понять інфляції та дефляції, девалюації і конверзії, спинився докладніше над долею польського золотого. Він не бачить господарських небезпек, які малиб захитати вартість золотого, зате бачить небезпеку у тенденції, що тепер поширилась у світі, а зміряє до того, щоби свідомо маніпулювати валютою для накручення конюнктури.

Інж. Ольховий не добачує ані внутрішних ані зовнішних господарських користей у свідомій девалюації польського гроша і вважає, що є інші, більше доцільні способи усунення тих лих, які запанували тепер у нар. господарстві Польщі. На його думку треба в першу чергу подбати про знищення розбіжности між цінами ріжних продуктів, тобто замкнути ножиці цін, а відтак треба би перевести конверзію довгів і відсотків в обох родах кредиту (зорганізованому і незорганізованому). Обниження відсоткової міри вважає прелеґент справою пильною теж для нашої кооперації, яка повинна зробити це сама, не чекаючи на примус.

Після реферату голова секції **інж. В. Несторович** за згодою присутних пересунув дискусію на найближчу **пятницю 31. ц. м. год. 18.** в домівці Техн. Т-ва Костюшки ч. 3, обіцюючи рівночасно свій корреферат.

Увійшовши в хату чоловіка розяснила її світлом своїх очей і побачила чоловіка. Він був блідий, і лежав мов нуждар на землі, всміхаючися усміхом не з того вже світа, а зложені мов до молитви руки, держав на отворених грудях. Жінка миттю прискочила до нього: відсунула його обезсилені долоні, овіяла своїм свіжим віддихом і скоро вложила в його отворені груди гаряче серце, привертаючи чоловікові життя. Опісля поцілуєм своїх червоних уст замкнула блідшу від них рану.

Довгим поглядом проникли себе аж до глибини душі. Тимчасом в їхніх очах родилися якісь нові вогні, в їхніх жилах починали кружляти якісь нові сили. І тоді щойно зрозуміли, що жінка в поспіху дала йому своє власне серце. Тепер, коли поцілуєм своїх уст замкнула близну, не могла вже нічого на це порадити. Не могла — й не хотіла. І он чому вони залишилися від тоді вже разом і жили спільно далеко від людей. І от чому пішли одного разу на спільну мандрівку.

Інколи він давав потягнути себе хвилевим забаганкам, побачивши його у якійсь закутині за заслоною з листя. Деколи вона сідала над водою, приглядаючися своїй красі. Однак якась дивна сила в їхніх нутрах підривала їх зразу й вони бігли до себе, щоби йти знову разом одною дорогою й віднайти своє серце в грудях товариша долі.

Не знали присяг, з яких родиться зрада, не вживали пустих слів, що ними люди виявляють свою пристрасть і жили просто, звичайно до кінця своїх днів, а може й довше...

*

Така проста казка старих закутин землі, яку здавен-давна знали люди, та яку мило собі оповісти в сумерку.

З франц. переклала **Ол. Яв.**

До українського громадянства!

Надходить початок шкільного року, а з ним виринає питання матеріяльного забезпечення нашої студіюючої молоді. Питання це поставлене до розвязки нашому Громадянству і питання це мусить бути розвязане.

Українська студіююча молодь мусить діставати засоби до студій, мусить мати місце, де у скрутному моменті моглаб дістати позичку на покриття високих сьогодні шкільних й іспитових оплат, українське студентство мусить мати змогу удержати одинокий український Академічний Дім у Львові та „Студентську Харчівню“.

І не вільно нікому ставитися байдуже до цієї справи, не вільно нікому закриватися ріжницею поглядів чи діссонансами між старшими і молодими. Молодь має природне право до помочі від старших.

Залишити молодь самій собі і то в той час, коли вона бореться не лише з незвичайно важкими матеріяльними обставинами, але й з усякого роду обмеженнями й іншими противенствамими — не вільно! Це значилоб не дати змоги українській студентській молоді продовжувати своїх студій тоді саме, коли так сильно зменшився наплив молоді до шкіл узагалі. Це значилоб врешті не дбати про майбутній провід Нації і резиґнувати з своєї майбутности загалом.

У зрозумінні цього покликало українське громадянство перед кількома роками Товариство Прихильників Освіти у Львові і поклало йому за завдання нести моральну і *матеріяльну* допомогу українській студентській молоді! Це найбільше й одиноке завдання цього Товариства.

І Товариство Прихильників Освіти сповняло до сьогодні своє завдання, а українська молодь находила все оперття та піддержку в Товаристві, поки розпоряджало відповідними фондами. Та від двох уже літ не має найповажнішого джерела доходу і не в силі супроти цього виконувати наложених на нього обовязків.

Тому Товариство умасовлює членство, поскуди істнують уже Кружки Товариства, майже в кожному повітовому місті істнують делеґатури.

Бо Українське Громадянство вповні свідоме значіння молоді в житті Нації мусить *само* прийти з допомогою Товариству Прихильників Освіти. Вступаючи в члени Товариства і виконуючи точно свої обовязки, може Громадянство бодай частинно розвязати поставлене питання і доставити Т. П. О. бодай найнеобхідніших фондів.

Тому Товариство Прихильників Освіти проголошує замісць дотеперішнього „Тижня Українського Студента“ — *„Дні членства Т. П. О.“ між 1. і 15. вересня* ц. р. і закликає Українське Громадянство поголовно вступати в члени Товариства. Нехай не буде тепер ніодного члена українського народу, ніодної установи, що не стала би членом Т. П. О. Хто не може стати членом, хай пересилає датки (Т. П. О. Львів, вул. Супінського 21. — К-то в П. К. О. 153.735).

Рівночасно просить Товариство українські культурно-освітні установи ініціювати реферати чи ґутірки про вагу допомоги студентській молоді та популяризувати акцію членства Т. П. О.

Виділ Товариства вірить, що Українське Громадянство — все чинне і жертвенне у важних моментах — зрозуміє і тепер вагу хвилі і не відмовить помочі *своїй* молоді.

Львів, у серпні 1934.

ЗА ВИДІЛ Т-ВА ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ:

Д-р Юлій Савчак в. р. голова. *Д-р Конст. Чехович в. р.* секретар.

НОВИНКИ

— **Видавництво „Світ Дитини“** прохає всіх Всеч. оо. парохів, які одержали враз з журналом „Католицька Акція“ великий афіш з метою пропаґанди „Діточої Бібліотеки“, щоби зволили одержаний афіш примістити на видних місцях у читальнях або кооперативах у своїх місцевостях. Цією дорогою Видавництво складає щиру подяку за прислугу.

— **Батькам і пікунам шкільної молоді під увагу.** Діти, що не мають змоги правильно скінчити прилюдної 6-кл. школи, державної чи приватної, а хотілиб вступити у наступному шкільному році до ґімназії чи до якоїсь фахової школи, можуть підготовитися на специяльних лекціях, що триватимуть впродовж цілого року. На ці лекції можуть ходити й ті, що ходять до прилюдних шкіл, а хотілиб заздалегідь підготовитися до вступного іспиту до ґімназії або до інших фахових шкіл. Лекції влаштовує Філія Учительської Громади, ідучи на зустріч батькам, що у цій справі вже часто зверталися зі запитами. На бажання буде викладатись латинська і німецька мова. Все те відноситься також до осіб дорослих, що мають право як екстерни здобувати середню освіту. — Зголошення приймає до 15. вересня ц. р. Книгарня „Рідної Школи“, Львів, вул. Сикстуська ч. 20.

— **Українські пісні в чеському радіо.** В дні 4. вересня ц. р. в год. 2.10 попол. співатиме відома наша співачка п. Синенька-Іваницька українські пісні до радія в Празі. Знаючи п. Синеньку з її повних артистичного успіху виступів на концертах у Галичині, можна тільки радіти, що саме вона передасть красу української пісні міліонам чужинних слухачів.

— **Жито на засів.** М-нство внутрішніх справ приділило 11.400 сотнарів жита на засів для хліборобів, що потерпіли в повені в західних повітах львівського воєвідства. З того призначено для повіту добромильського 200 сотнарів, ярославського 3.000, переворського 1.500, ряшівського 3.500 і тарнобжеського 700. Жито має закупити львівська рільнича палата на місцевому ринку.

— **Лемківщина затроюється етером.** Скарбова контроля в Н. Санчі сконфіскувала на залізничому двірці чотири великі бутлі, в яких находився етер. Показалося, що посилка була надана в Кракові під адресою трьох жидів у Горлицях, які продавали етер по лемківських селах. Стверджено дальше, що в західній Лемківщині від Криниці аж по Горлиці сільське населення вживає замісць горівки етер, який є значно дешевший. Це дуже шкідливий наркотик, що веде до цілковитої фізичної руїни. Вживають його, мачаючи в ньому цукор або мішаний зі спіритусом, найчастіше зі самогонкою. Вживають його не тільки мужчини, але й жінки, які частують ними навіть дітей. Крім того етер небезпечний ще й тому, що вибухає легко від вогню. Кілька років тому з причини необережности з вогнем вибухнув етер у хаті Ґрачиків, причому погибла ціла родина, а вогонь знищив кілька домів.

— **Антропольоґічні досліди караїмів під Галичем.** В околиці Галича перебували члени італійської наукової експедиції й переводили досліди над караїмами, що творять окрему громаду. Італійська експедиція складалася з визначних учених, демоґрафів, антропольоґів і лікарів. Вони розпоряджають новочасними приладами, якими послугуються при своїх дослідах. З Галича переїхали до Луцька, де ведуть дальші досліди над тим вигибаючим племенем.

— **Дар проф. д-ра С. Дністрянського.** Музей Визвольної Боротьби України одержав дуже цінні матеріяли від проф. С. Дністрянського, який передав до Музею частину свого архіву й бібліотеки. Архівні матеріяли складаються з ріжних документів до політичної й культурної історії України. Вони відносяться до часів передвоєнних, воєнних та післяреволюційних і є звязані з політичною та науковою діяльністю проф. Дністрянського. Між ними є проект конституції ЗОУНР та інші праці і реферати про проекти української конституції; конституція УНР, збірник законів ЗУНР, Вістник державних законів, ріжні матеріяли проф. Дністрянського про самовизначення українського народу, про винегородження шкоди з т. зв. пацифікації, про обсадження губернаторсько-

го уряду на Закарпетті, проєкт зміни адміні-страції в Галичині предложений підчас світо-вої війни австрійському урядові. Розвідка й меморіял у справі українського університету у Львові, складений проф. Дністрянським і ви-сланий р. 1902 до міністерства освіти у Відні. Реферати проф. Дністрянського на наукових конгреах і святочних засіданнях університету, рукописи його наукових курсів і праць укра-їнською й німецькою мовою, здебільшого не друковані. Книжна збірка складається головно з видань Всеукраїнської Академії Наук і Нау-кового Товариства Шевченка. В Музеї вона зберігатиметься, як окреме бібліотечне число проф. Дністрянського.

— **Судовою перекладчицею з російської й у-країнської мови** в Чехословаччині установлено п. д-р Е. Пархоменкову (Прага I, Клементінум, Словянська Бібліотека М. З. С., тел. ч. 31611).

— **Нова музейна колекція.** Музей Визвольної Боротьби України формує нову бібліотечну збір-ку, яка складатиметься виключно з авторських примірників — окремих відбиток, вирізок і книг. В цій колекції тимчасом найбільше праць дарованих праськими авторами, хоч є вже також присилка й з українських земель та з ріжних міст Европи (найбільше з Варшави, Берліна, Парижа, Букарешту) і з Америки (Ню Йорк). Музей формує цю колекцію в надії, що всі укра-їнські автори постійно доповнюватимуть її сво-їми публікаціями. Матеріял у цій збірці уклада-ється в поазбучному порядкові за прізвищами авторів. („Український Тиждень“.)

— **Краєва хроніка.** Підчас бурі над Моршин-ном пов. Стрий ударив грім у дім Ґросфель-дів і поразив 18-літню доньку, студентку фі-льософії. — В Скалаті засуджено на три мі-сяці арешту адв. д-р Мельника за невідповід-не поведення в суді. Кару припинено на три роки. — До хати Івана Чучки в Клоковичах пов. Перемишль добулися в ночі озброєні ban-дити й застрашивши домівників, вкрали го-тівку 100 зол. та ріжні речі. — Львівський суд засудив на 2 і пів року 24-літнього М. Вилка-нова з Миклашева, що на фестині пробив но-жем на смерть парубка Полевицького.

— **Вкрали 220.000 зол. у скарбовому уряді.** Доходження в справі зловживань, яких до-пускалися секвестратори 27-го скарбового уря-ду у Варшаві, викрили, що державний скарб потерпів шкоду на 220 тисяч зол. Зловживання тревали чотири роки і полягали на фальшуван-ні квітарів. Арештовано трьох урядовців цьо-го уряду. Найдено при них 20.000 зол., які їм відобрано.

— **Не хоче вернутись до людей.** В язьвінській громаді в околиці Ютківщини знайшли 32-літ-нього Гусєва, що втративши підчас пожежі жінку і сина, сховався в землянці і жив як пус-тинник два роки. Недавно надійшов з Амери-ки лист з повідомленням, що його брат Ва-силь Гусєв лишив йому у спадщині 35.000 дол. Тому що ніхто не знав, де спадкоємець подів-ся, почали за ним шукати і вкінці знайшли в землянці. Одначе Гусєв не хоче вернутись до людей.

— **Справлення помилки.** У фейлетоні Тиберія Горобця п. н. „*Вертаємо з цирку*“ у вчорашньо-му числі „Діла“ друкарський чортик зробив та-кого збитка, що пропустив половину речення. Воно звучить так: Живемо під знаком: **panem et circenses!**

——o——

Спорт.

КИІВ. **ТУРЕЧЧИНА — УКРАЇНА 4:2**

В днi 22. серпня ц. р. відбулися у Києві мечеві зма-гання, які закінчилися програною України.

БРОДИ. VI БАОН САНІТАРНИЙ (ЛЬВІВ) — У. С. К. БОГУН (БРОДИ) 1:2 (1:1).

В неділю 26. серпня ц. р. відбулися змагання, які були на загал цікаві. Для Богуна здобув ворота Аля Громик одні з перебою, а другі з гарної комбінації на-паду Богуна. Вислід Богуна був би далеко кращий. Од-наче сильна оборона VI. Баона (Грещук) ліквідувала з успіхом грізні напади. Для VI. Баона здобув ворота Ліберман. Суддював п. Раніш. Видців понад 1000.

СТАНИСЛАВІВ. **Пролом — Бистриця (Надвірна) 3:3 (1:2).** Змагання ці виграв в дійсности Пролом 4:3, але четвертих воріт безнадійний суддя п. Фідерклер з невиясненних причин не признав, чи пак спочатку при-знав, а опісля відкликав. 30 мін. в другій половині грав Пролом в 10-ку, бо Строцяка суддя усунув з грища за те, що цей грач крикнув до свого партнера острим голосом: „я не міг“. Гра сама не дуже цікава, цілий час з перевагою Пролому. В Проломі найкращим був Андрiішин на обороні, добрий Коровайчук в нападі.

Драґош Вода — Станиславовія 4:2 (1:0). Сподіва-на та за висока виграна чернівецької дружини. Суддя п. Романюк.

Драґош Вода — Ревера 5:1 (3:1). Драґош Вода грав куди краще як в суботу і виграв заслужено, хоч знову за високо. Гості використали всі підбрамкові позиції, а Ревера одну на 8—10 „мурованих“. Суддя п. Наруґ.

ЗМАГАННЯ У. С. С.

Сокіл III (Бельведер) — Сокіл (Ямниця) 3:2. Рішаючі змагання за мистецтво станиславівського гнізда закінчились здобуттям мистецтва Соколом III. При стані 3:2 для Сокола III. Ямниця зійшла з грища, від-даючи тимсамим мистецтво в. о. в руки Сокола III. Суддював м-р М. Світний.

У. С. К. Станиславів — Сокіл (Богородчани) 3:1. Товариські змагання закінчились заслуженою вигра-ною У. С. К-у, який виступив з 6 резервовими. Ворота здобули Даньо, Андрухович і Кунцевич для У. С. К-у й Крицун для Сокола. Дуже по спортовому заховува-лась богородчанська публика. Б. Л.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.

Нечинний.

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 30. VIII. год. 7·30 веч. „Той, який змінив прізвище“.

Пятниця, 31. VIII. год. 7·30 веч. „Той, який змінив прізвище“.

Цирк Станевських (вул. Пелчинська, біля тенісового корту).

У суботу та неділю по дві вистави, в год. 4-ій попол. і 8·15 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: „Олівер Твіст“.

АТЛЯНТИК: „Утікачі“.

ВАНДА: „Погоня за чорною маскою“ і „Міліон“.

КАСІНО: „Утікачі пустині“ (Льорель і Гарді).

КОЛІСЕИ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Чібі“ (віденська комедія), „Баль білих ліжечок“ (із Містенґет), Барту в Польщі.

МАРУСЕНЬКА: „Джені Ґергардт“ і ревія.

МІРАЖ: „Свято резервістів“.

МУЗА: „Тайна жінки“.

ПАН: „Парада гумору“ Льорель і Гарді та Бастер Кітон.

ПАЛЯС: „Цілуй ще раз“.

ПАСАЖ: „Тайний детектив“ і ревія

РАЙ: „Життя є гарне“.

СВІТ: „Бастер наварив пива“.

СОНЦЕ: „Сутінки вулиці“ і ревія.

СТИЛЕВЕ: „Шість годин життя“ і оперетка: „Найдорожча жінка магараджі“.

ХИМЕРА: „Шікаґо“.

УТІХА: „Дама з жіночого клюбу“ та ревія.

Закордонне радіо.

Четвер, 30. серпня 1934.

Відень (505,8) 16·40 Солісти, 20.15 Симфонічний концерт, **Прага** (470,2) 15·15 Концерт, **Лягті** (1807) 18·35 Концерт, **Штрасбург** (18·30 Легка музика, **Берлін** (356,7) 16·00 Концерт, **Кельн** (455,9) 16·00 Концерт, **Ляйпціґ** (382,2) 21·20 Сонати, **Штутгарт** (522,6) 16·00 Концерт, **Будапешт** (549,5) 12·05 Легка музика, **Рим** (420,8) 17·00 Концерт.

Пятниця, 31. серпня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт симфонічної орхестри, 16·55 Оперова музика, **Прага** (470,2) 13·30 Сальонова музика, 21·00 Голяндська музика, **Париж** (1649) 22·30 Танкова музика, **Штрасбург** (349,2) 20·30 Концерт Галя, **Гільверзум** (1875) 20·10 Симфонічний концерт, **Рига** (514,6) 17·10 Чеська музика, **Берлін** (356,7) 22·40 Симфонічний концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 20·15 Концерт, **Ляйпціґ** (382,2) 13·10 Концерт солістів, **Штутгарт** (522,6) 13·20 Весела музика, **Букарешт** (365) 18·05 Концерт, **Стокгольм** (426,1) 22·00 Популярна музика, **Будапешт** (549,5) 22·20 Камеральна музика.

Львівське радіо.

Четвер, 30. серпня 1934.

6·30—7·25 Ранішня авдиція, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Слуховище для дітей, 13·20 Популярна музика, 14·05 Збіжева біржа, 16·00 Легка музика, 17·00 Східні твори, 17·15 Шлеські пісні, 17·40 Скрипці, 18·00 Нова професія жінки — дієтетичка, 18·15 Вишневий сад, 19·00 Всячина, 19·10 Програма на черговий день, 19·15 Легка музика, 19·50 Спортові вісти, 20·00 Вибрані думки, 22·05 „Теорія расизму“, 22·15 Танкова музика.

Пятниця, 31. серпня 1934.

6·30—7·25 Ранішня авдиція, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Популярна музика, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Концерт, 13·55 З ринку праці, 14·05 Збіжева біржа, 16·00 Концерт, 16·40 Скрипці 17·00 Авдиція для недужих, 17·30 Концерт солістів, 18·00 Репортаж, 18·15 Фортепіян, 18·45 Ґутірка про летунський турнір, 18·55 Повенева ескапада хору Еріяна, 19·05 Всячина, 19·10 Програма на черговий день, 19·15 Танкова музика, 19·50 Спортові вісти, 20·00 Вибрані думки, 20·12 Популярний концерт, 20·50 Вечірний денник, 21·02 Тиждень Червоного Хреста, 21·12 Популярний концерт, 22·00 Один день на селі, 22·15 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.19 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·40, Париж 34·88, Берлін 206·00 1/2, Амстердам 358·00, Швайцарія 172·62, Прага 21·96, Італія 45·51, Данціґ 173·15, Ньюйорк кабель 5·21 1/8, Ньюйорк чеки без транзакцій.

Акції та вартісні папері.

Банк Польський 87·00 зол.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 28 серпня п. р. з приводу слабої тенденції твердих цін на масло не ставить, а кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 л. молока	0·13 зол
1 л. сметани	0·55 „
1 к. вcase	2·50 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло, молоко і сметану та яйця знижкова.

За редакцію відповідає: Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“ Львів, Ринок 10.